

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Андрій Едуардович Приймачов, 1992 року народження, громадянин України, освіта вища: має освітній ступінь магістра за спеціальністю «Архітектура будівель і споруд» (Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, період навчання з 2016 по 2017 роки).

У 2023 році вступив до аспірантури Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (наказ про зарахування від 28.04.2023 № 298-с). Упродовж 2023-2026 рр. Приймачов А.Е. навчався в аспірантурі з дотриманням усіх вимог до виконання індивідуального плану наукової роботи й індивідуального навчального плану та виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Публічне управління та адміністрування» на кафедрі державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена рішенням Вченої ради Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», МОН України, м. Дніпро від 23 квітня 2026 року (Протокол № 14) у складі:

Голова разової спеціалізованої ради:

Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро.

Рецензенти:

– **Сорокіна Наталія Григорівна**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Тарасенко Тетяна Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро.

Офіційні опоненти:

– **Поступна Олена Вікторівна**, доктор наук з державного управління, професор, доцент кафедри менеджменту Навчально-наукового інституту управління та безпеки населення Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси;

Бобровська Олена Юріївна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри економіки та економічної безпеки Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро,

на засіданні 02 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та

адміністрування» *ПРИЙМАЧОВУ* Андрію Едуардовичу на підставі публічного захисту дисертації на тему «Трансформація пріоритетів державної соціальної політики в Україні в умовах війни та повоєнного відновлення» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дисертацію виконано у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», МОН України, м. Дніпро.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор Липовська Наталія Анатоліївна, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, українською мовою.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо комплексного теоретико-методологічного обґрунтування тенденцій трансформації соціальної політики України в умовах війни та повоєнного відновлення, що дозволило уточнити її інституційні засади, визначити нові пріоритети та запропонувати алгоритми їх реалізації у системі публічного управління.

Основні результати дослідження, що характеризуються науковою новизною, полягають у такому:

уперше:

– обґрунтовано концептуальний підхід до розуміння трансформації соціальної політики України як процесу формування кризово-адаптивної моделі соціального захисту, що поєднує традиційні інструменти соціального забезпечення з новими механізмами управління соціальними ризиками, зокрема цифровізацією соціальних послуг, розширенням адресної соціальної підтримки та інтеграцією міжнародних програм допомоги; яка спрямована на формування ефективної системи управління соціальною сферою, здатної забезпечити підвищення соціальної безпеки, зміцнення суспільної згуртованості та створення передумов сталого розвитку України в умовах повоєнної трансформації;

удосконалено:

– систематизацію нормативно-правових актів, що регулюють функціонування соціальної політики України у період воєнного стану, зокрема запропоновано авторську класифікацію нормативно-правових змін у сфері соціальної політики в умовах воєнного стану, що передбачає виокремлення чотирьох основних груп змін: антикризових, соціально-компенсаційних, інституційно-адаптивних та інноваційно-цифрових. Такий підхід дозволяє більш системно розглядати трансформаційні процеси у сфері соціальної політики;

– підходи до адаптації міжнародного досвіду формування трансформаційної соціальної політики, з урахуванням особливостей функціонування системи публічного управління України та специфіки воєнних і післявоєнних викликів;

дістали подальшого розвитку:

– наукове обґрунтування ролі нормативно-правового регулювання як ключового інструменту адаптації соціальної політики до умов воєнних криз.

Доведено, що у період воєнного стану нормативно-правова база соціальної сфери виконує не лише регулятивну функцію, але й виступає важливим механізмом забезпечення соціальної стабільності та підтримання суспільної стійкості;

– теоретичні положення щодо еволюції та сучасних концепцій розвитку соціальної політики, зокрема у контексті переходу від традиційної моделі соціального захисту до парадигми трансформаційної соціальної політики, зокрема обґрунтовано, що трансформаційна СП формується як новітня парадигма ПУ, спрямована на подолання структурних нерівностей, формування інклюзивних інституцій та забезпечення сталого розвитку. У цьому контексті набуло подальшого розвитку трактування трансформаційної СП як системного процесу, що інтегрує принципи соціальної справедливості, рівності, участі, розширення можливостей та екологічної сталості. Наукову новизну становить концептуалізація взаємозв'язку між цими принципами як цілісної аналітичної рамки, що дозволяє оцінювати ефективність СП не лише за економічними, але й за соціально-інституційними критеріями;

– методичні підходи до формування стратегічних напрямів удосконалення соціальної політики України у контексті післявоєнного відновлення, орієнтовані на забезпечення соціальної згуртованості, відновлення людського потенціалу та зміцнення соціальної безпеки держави, зокрема запропоновано методичний підхід до оцінювання трансформації соціальної політики в умовах воєнних криз на основі інтегрального індексу соціальної стійкості.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у закордонному виданні, розділ у колективній монографії, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій, що засвідчують апробацію результатів дисертації, зокрема:

1. Липовська Н., Мартинов О., Приймачов А. (2025). Концептуальні підходи до інтерпретації ресурсів відновлення громад. Державне будівництво: зб. наук. праць ; електронний ресурс. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. № 1 (37). 667 с. С. 340-349. <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/27215/24072>.

2. Приймачов, А. Е. (2025). Трансформація системи соціального захисту в Україні в умовах війни. *Успіхи і досягнення у науці*, 12(22), 1285–1294. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-1285-1294](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-1285-1294)

3. Приймачов, А. Е. (2025). Публічне управління в сфері соціального захисту в умовах війни та кризи: зарубіжний досвід. *Суспільство та національні інтереси*, 12(20), 1307–1315. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12\(20\)-1307-1315](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12(20)-1307-1315)

4. Приймачов, А. Е. (2026). Формування пріоритетів соціальної політики України. *Наукові перспективи*, 3(69), 527–538. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-3\(69\)-527-538](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-3(69)-527-538)

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти).

Голова ради:

1. Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро.

Зауважень немає. Оцінка роботи позитивна.

Запитання 1. У дослідженні ви аналізуєте досвід Швеції, Німеччини, Польщі, Ізраїлю, Республіки Корея, Китаю та Індії. Чому до вибору не включено країни, які після пережили збройні конфлікти на своїй території в останній час – наприклад, Боснію і Герцеговину, Грузію або Молдову? Чи не є їхній досвід більш релевантним?

Запитання 2. Ви виокремлюєте «дефіцит інституційної довіри» як ключову системну перепону для соціальних реформ в Україні. Але інституційна довіра – це результат тривалого суспільного досвіду. Які конкретні управлінські інструменти здатні прискорити її формування в умовах воєнного стану?

Приймачов А.Е. відповідь на:

Запитання 1. Це справедливе зауваження, і вибір країни для порівняльного аналізу дійсно потребує пояснення. Логіка формування вибору обґрунтовувалася за двома критеріями: за потреби охопити різні типи архітектури соціальної держави – скандинавський, континентальний, центральноєвропейський, близькосхідний та азійський; та на наявності достатньо тривалого та задокументованого досвіду реформування саме системи публічного управління соціальною сферою, а не лише гуманітарного реагування.

Зазначені країни справді є одним із релевантних прикладів, але є суттєві обмеження для прямого перенесення досвіду. Соціальні системи Боснії і Герцеговини фрагментарні, отже малопридатні для наслідування позитивного досвіду. Грузія та Молдова значно менші як за масштабом, так і за рівнем інституційного розвитку соціальної сфери порівняно з Україною.

Натомість Ізраїль – країна, яка живе в постійній небезпеці впродовж десятиліття – дозволяє аналізувати саме ту модель, яка є стратегічно важливою для України: як будувати повноцінну соціальну державу не «після» конфлікту, а паралельно з ним. Це і обумовило включення Ізраїлю до аналізу.

Запитання 2. Справді, інституційна довіра не є об'єктом прямого управлінського впливу – її не можна запровадити указом або фінансовою програмою. Проте наявні дослідження в галузі публічного управління свідчать, що певні управлінські практики системно корелюють із зростанням рівня довіри до державних інституцій навіть у досить короткостроковій перспективі.

Зокрема, прозорість виплати у поєднанні з їх терміном. Коли люди отримують те, що їм обіцяно в оголошений термін, мають можливість самостійно верифікувати статус своєї заявки – це найбільш безпосередня умова формування довіри. Саме тому цифровізація соціальної виплати з відкритим трекінгом статусу заявки має не лише технологічний вплив, а й збільшує суспільну довіру.

Інший спосіб – участь бенефіціарів у формуванні та моніторингу програми. Консультативні ради соціальних служб, механізми зворотного зв'язку та публічні звіти про використання соціальних фондів створюють можливість для громадського контролю, що підвищує довіру в суспільстві.

Ще одна можливість збільшити довіру – персональна підзвітність. Коли громадяни знають, хто конкретно відповідає за реалізацію цієї чи іншої програми і може до нього звернутися, рівень сприйняття інституції як дієздатної зростає. Це добре ілюструє ізраїльський досвід, де менеджери соціальних програм є публічними фігурами з безпосереднім контактом з отримувачами послуг. У воєнних умовах ці механізми набувають додаткової гостроти: люди, які пережили травму і втрату, мають особливу гостру чутливість до будь-яких проявів несправедливості з боку держави.

Рецензенти:

2. Сорокіна Наталія Григорівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро.

Рецензія позитивна. Зауваження і дискусійні положення:

1. У дисертаційному дослідженні ґрунтовно проаналізовано теоретико-методологічні засади трансформації соціальної політики, однак доцільним було б більш детально розкрити співвідношення понять «соціальна стійкість», «соціальна безпека» та «соціальна резильєнтність» у контексті сучасних підходів публічного управління.

2. Тема дисертації є широкою і багатоаспектною, емпірична база роботи – переважно нормативно-правові акти, офіційна статистика та звіти міжнародних організацій – досить потужна. При цьому, у роботі відсутні первинні соціологічні дані щодо сприйняття соціальних послуг їх отримувачами, результати глибокого інтерв'ю з представниками органів управління соціальною сферою.

3. Автор слушно акцентує увагу на цифровізації соціальної сфери, проте в роботі доцільно було б більш повно висвітлити ризики цифрової нерівності між регіонами та окремими соціальними групами населення.

4. У роботі детально розглянуто нормативно-правове забезпечення соціальної політики в умовах воєнного стану, однак недостатньо уваги приділено аналізу впливу міжнародних донорських програм на трансформацію системи соціального захисту України.

5. Автором переконливо обґрунтовано необхідність сервісно-орієнтованого підходу у соціальній політиці, однак потребують подальшого уточнення механізми оцінювання якості соціальних послуг в умовах децентралізації.

Висловлені зауваження відтворюють творчий характер роботи, суттєво не впливаючи на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження А.Е. Приймачова, та характеризують значну складність досліджуваної проблематики.

Запитання 1. Чому Ви розглядаєте соціальну політику саме як інструмент публічного управління?

Запитання 2. У дисертації стверджується, що цифровізація соціальних послуг є одним із ключових елементів кризово-адаптивної моделі. Але цифровізація передбачає наявність у населення відповідних пристроїв, інтернет-доступу та цифрових компетенцій. Як модель враховує ризик поглиблення соціальної нерівності для тих, хто перебуває поза межами цифрового доступу – людей похилого віку, мешканців деокупованих територій?

Приймачов А.Е. відповідь на:

Запитання 1: Соціальна політика є одним із основних інструментів публічного управління, адже саме через неї держава реалізує свою соціальну функцію та забезпечує баланс між економічним розвитком і соціальною справедливістю. Наразі соціальна політика вже не обмежується лише виплатою допомог чи пенсій, а виступає комплексною системою управлінських рішень, спрямованих на забезпечення соціальної стабільності, людського розвитку та національної безпеки.

В умовах війни значення соціальної політики у такому контексті суттєво посилилося. Держава була змушена оперативно реагувати на нові виклики: масове внутрішнє переміщення населення, втрату житла та роботи, зростання рівня бідності, потребу в реабілітації військовослужбовців і підтримці сімей загиблих. Усі ці процеси потребують не лише фінансових ресурсів, а й ефективної системи управління, координації між органами влади, громадами та міжнародними партнерами.

Тому, на наш погляд, соціальна політика виступає стратегічним інструментом публічного управління, від ефективності якого залежить стійкість держави та здатність суспільства до повоєнного відновлення.

Запитання 2: Це одне із деяких практичних обмежень, які були усвідомлено зафіксовані в дослідженні. Цифровізація в запропонованій моделі розглядається не як самодостатня мета, а як один із паралельних каналів надання послуг, що доповнює, але не замінює традиційні офлайн-механізми.

Результати впровадження цифрових соціальних інструментів в Україні – зокрема застосування «Дія» – свідчать, що найбільший рівень охоплення зафіксовано серед осіб середнього та молодшого працездатного віку в містах. Для людей похилого віку, мешканців сільської місцевості та деокупованих територій характерні структурні бар'єри: нестача смартфонів, слабкий або зруйнований інтернет-зв'язок, низький рівень цифрових навичок.

У зв'язку з цим у межах запропонованих управлінських алгоритмів передбачено два взаємодоповнювальні механізми: принцип мультиканальності: кожна соціальна послуга має бути доступною щонайменше через два канали – цифровий і офлайн та наявність соціальних посередників – навчених працівників соціальних служб або волонтерів, здатних супроводжувати технологічно вразливих громадян у процесі отримання послуг. Ці механізми частково вже реалізуються через мережу центрів надання адміністративних послуг та мобільних соціальних служб. Таким чином, цифровізація в моделі – це

інструмент підвищення ефективності та охоплення, а не фільтр, який відсіює менш технологічно адаптовані групи населення.

3. Тарасенко Тетяна Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро.

Рецензія позитивна. Зауваження і дискусійні положення:

1. Визнаючи цінність авторської класифікації нормативно-правових змін у соціальній сфері в умовах воєнного стану, яка виокремлює чотири основні групи – антикризові, соціально-компенсаційні, інституційно-адаптивні та інноваційно-цифрові, слід зазначити, що робота могла б бути посилена детальнішим аналізом практичної ефективності кожної з цих груп.

2. Дослідження трансформації соціальної політики в умовах збройного конфлікту не може оминати гендерний вимір, оскільки саме він формує глибоко асиметричний розподіл соціальних навантажень: жінки становлять більшість внутрішньо переміщених осіб, виконують основну частину неформального догляду, непропорційно потерпають від домашнього і гендерно зумовленого насильства, що зростає в умовах воєнного стресу, і водночас масово виходять на ринок праці в нових для себе ролях. У дисертації гендерний аспект фактично не розглянуто ні в теоретичній, ні в прикладній частині, що є певною прогалиною з огляду на міжнародні стандарти гендерно чутливої соціальної політики та зобов'язання України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС.

3. З огляду на масштаби мобілізації та кількість учасників бойових дій, ветеранська політика постає одним із ключових викликів для соціальної системи України як у середньостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Проте в дисертації ця тема присутня лише фрагментарно – переважно в контексті загального переліку «нових категорій вразливих осіб». Питання реінтеграції ветеранів на ринок праці, психосоціальної реабілітації, пенсійного забезпечення та соціального супроводу сімей загиблих і зниклих безвісті не отримали системного аналітичного опрацювання. Між тим саме ця категорія формує принципово нові інституційні вимоги до системи публічного управління соціальною сферою.

4. У роботі ґрунтовно проаналізовано зарубіжний досвід трансформації соціальної політики, проте недостатньо уваги приділено негативним і суперечливим наслідкам окремих соціальних реформ у розглянутих країнах, що певною мірою знижує збалансованість компаративного аналізу.

5. Управлінські алгоритми, запропоновані в третьому розділі, передбачають значущу роль центральних органів виконавчої влади у нормативно-методологічному забезпеченні, стандартизації та моніторингу.

Водночас логіка децентралізації передбачає розширення повноважень і автономії територіальних громад, зокрема у сфері соціальних послуг. З огляду на це при розробці запропонованих алгоритмів доцільно було б врахувати потенційні суперечності між процесами централізації та децентралізації й передбачити заходи для мінімізації ризиків щодо автономії громад.

Разом із тим, зазначені зауваження не применшують наукової цінності дисертаційного дослідження. Загальна оцінка роботи позитивна.

Запитання 1. Який варіант методу триангуляції Ви використовували у своєму дослідженні?

Запитання 2. Ви пропонуєте алгоритми публічного управління реалізацією трансформаційної моделі соціальної політики. Які конкретні інституційні суб'єкти відповідають за свою роль, і яким є механізм координації між ними – особливо враховуючи децентралізацію та роль територіальних громад?

Приймачов А.Е. відповідь на:

Запитання 1. У нашому дослідженні триангуляція використовується як інструмент комплексного аналізу трансформації соціальної політики України в умовах війни та повоєнного відновлення через інтеграцію нормативно-правового, статистичного, компаративного та інституційного аналізу трансформації соціальної політики України.

Наш вибір цього методу обумовлювався тим, що для дослідження соціальної політики в умовах війни одного методу недостатньо, оскільки: соціальна сфера є багатовимірною; швидко змінюється нормативна база; є вплив економічних, демографічних і безпекових факторів тощо. Саме тому ми обрали цей метод.

Запитання 2. Питання інституційної відповідальності та координації є одним із найскладніших у будь-якій системі публічного управління, і в умовах воєнного стану воно набуває додаткових вимірів. У процесі децентралізації було передано значний обсяг повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Це стало як перевагою, так і викликом в умовах повномасштабного вторгнення.

У запропонованих алгоритмах система координації будується на трирівневих моделях з чітким розмежуванням функцій. На центральному рівні Міністерство соціальної політики зберігає функцію нормативно-методологічного забезпечення, стандартизації та моніторингу. Воно формує рамку – критерії, стандарти, реєстри – але не займається безпосереднім наданням послуг. На регіональному рівні обласні військові адміністрації та соціальні департаменти забезпечують адаптаційну та координаційну роль: вони контролюють узгодження загальнонаціональних стандартів з конкретної ситуації в регіоні та розподіл ресурсів між громадами. На рівнях громад – це безсередній контакт з бенефіціарами, потреба ідентифікації та надання послуг.

Механізм координації між цими рівнями забезпечується, насамперед, через єдині цифрові реєстри бенефіціарів, до яких є доступ до всіх рівнів системи; по-друге, через регулярні міжрівневі консультативні процедури – протоколізовані форми взаємодії між центральним апаратом і регіонами; по-

третє, через систему соціального аудиту, що дозволяє центральному рівню отримувати зворотний зв'язок про реальний стан реалізації програми на місцях. Роль територіальних громад у цій конструкції є ключовою як операційних виконавців, але вона потребує підкріплення адміністративною спроможністю – що є окремим стратегічним завданням кадрової та інституційної розбудови на місцевому рівні.

Офіційні опоненти.

4. Поступна Олена Вікторівна, доктор наук з державного управління, професор, доцент кафедри менеджменту Навчально-наукового інституту управління та безпеки населення Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси.

Відгук позитивний. Зауваження і дискусійні положення:

1. Назва дисертації і всю її структуру передбачають аналіз двох відмінних фаз: умов воєнного стану та повоєнного відновлення. Проте в концептуальних моделях третього розділу межа між цими фазами залишається розмитою: не визначено, які критерії або індикатори сигналізують про перехід від однієї фази до іншої, не описано, як змінюються позиції, механізми та суб'єкти управління при такому переході, хоча на практиці Україна вже перебуває у змішаному стані, коли одні регіони функціонують в умовах активних бойових дій, а інші – у фазі часткового відновлення.

2. Дефіцит інституційної довіри справедливо ідентифіковано як ключову системну перепону для соціальних реформ. Проте запропоновані управлінські відповіді на цю проблему – прозорість виплат, механізми зворотного зв'язку, публічна підзвітність – описані надто загально і не мають конкретного інституційного наповнення. Залишається неясним: які самі органи несуть відповідальність за ці заходи, які нормативні зміни ускладнені для їх впровадження, які ресурси потрібні і в які строки це реально здійснити.

3. Автор обрав цікаву аналітичну рамку дослідження, але виникають питання: чи не є поняття «трансформаційна соціальна політика» надзвичайно широким і розмитим для того, щоб обслуговувати операційну категорію публічного управління?; що саме робить соціальну політику «трансформаційною» на відміну від «реформованої», «адаптованої» чи «модернізованої»?

4. В дисертації обґрунтовано концепцію трансформаційної соціальної політики як нової парадигми публічного управління, однак недостатньо уваги приділено механізмам міжвідомчої координації у процесі реалізації соціальної політики в умовах повоєнного відновлення.

5. Автором запропоновано концептуальну модель трансформації соціальної політики України в умовах війни та повоєнного відновлення, однак механізми її практичної імплементації на регіональному рівні потребують

подальшої деталізації.

Дисертація Приймачова А.Е. є цінним внеском у розвиток публічного управління та адміністрування, особливо в контексті визначення пріоритетів трансформації соціальної політики в Україні в умовах сучасних безпекових викликів. Вищевказані зауваження мають на меті не зменшити значущість роботи, а вказати на можливості для її подальшого вдосконалення, що дозволить посилити її теоретичне та практичне значення.

Запитання 1: Чим відрізняється Ваша модель від уже відомих у науці концепцій антикризового соціального управління, зокрема від підходів, розроблених у контексті реагування держави на фінансову кризу 2008–2009 років або пандемію COVID-19?

Запитання 2: Ви пропонуєте авторську класифікацію нормативно-правових змін у соціальній політиці воєнного часу. За яким критерієм здійснюється розмежування між визначеними групами, і чи не перекривають ці групи одну на практиці?

Приймачов А.Е. відповідь на:

Запитання 1. Запропонована кризово-адаптивна модель дійсно перетинається з підходами, які сформувалися в академічному середовищі у відповідь на фінансову кризу 2008–2009 років та пандемію. Однак між ними інші принципові відмінності як за природою кризи, так і за змістом самої моделі.

Кризи 2008–2009 та 2020 років мали переважно економічний або медико-біологічний характер: держава стикалася з різким зростанням безробіття, скороченням доходів населення або проблемами охорони здоров'я, але при цьому не руйнувалась інфраструктура, інституції та фізична присутність державного апарату на всій території країни. Крім того, антикризові соціальні інструменти того часу були орієнтовані переважно на тимчасове розширення виплат, субсидування зайнятості та збереження споживчого попиту – тобто на стабілізацію системи, яка загалом залишилася функціональною.

Воєнна криза, з якою зіштовхнулася Україна з 2022 року, має якісно іншу природу: вона руйнує не лише економічну основу соціальної сфери, а й фізичну інфраструктуру її забезпечення, демографічну структуру бенефіціарів, інституційну сприйнятливість органів управління на місцях і саму систему соціальної адресності. Масове вимушене переміщення населення, поява нових категорій вразливих осіб – ветеранів, людей з інвалідністю внаслідок поранень, дітей-сиріт військового часу – вимагає не просто розширення наявних програм, а їх структурної перебудови.

Наша модель є кризово-адаптивною у іншому сенсі: вона забезпечує не реактивне нарощування соціальних видатків, а також одночасну перебудову інституційних механізмів, каналів надання послуг (зокрема через збільшення їх як вимушену відповідь на руйнування цифрової офлайн-інфраструктури), та інтеграцію міжнародної програми допомоги як системного, а не допоміжного елемента. Таким чином, запропонований концептуальний підхід є більш

складним: він компенсує антикризову реактивність з орієнтацією на сталий розвиток у повоєнній перспективі.

Запитання 2. Це дійсно методологічно чутливе питання, і воно було одним із центральних при розробленні класифікації. Основним критерієм розмежування є функціональне призначення нормативного акту – тобто та управлінська задача, яку він первинно вирішує, а не сфера або суб'єкт регулювання.

Антикризові зміни, орієнтовані на оперативне реагування – запровадження збереження або соціальні гарантії в умовах різкого погіршення соціально-економічної ситуації, фактично це «пожежні» механізми, які забезпечують мінімально необхідний рівень соціальної підтримки. Соціально-компенсаційні зміни націлені вже не на загальну стабілізацію, а на цільову компенсацію збитків і втрат, завідомих конкретними категоріями постраждалих – тобто вони мають адресний, а не системний характер. Інституційно-адаптивні зміни стосуються реорганізації самого управлінського апарату: зміни підпорядкування, повноважень, процедур – тобто вони діють на рівні структури, а не змісту допомоги. Нарешті, інноваційно-цифрові зміни вводять новий технологічний режим надання послуг – і це відрізняє їх від усіх попередніх груп, запобігаючи зміні каналу взаємодії держави з громадянином, а не обсягу чи підтримки суб'єкта.

Водночас я не ігнорую той факт, що на практиці окремі нормативні акти можуть мати характеристики декількох груп одночасно. Наприклад, цифровізація виплат внутрішньопереміщених осіб мають ознаки інноваційно-цифрових і соціально-компенсаційних змін. Саме тому класифікація передбачається за принципом домінантної функції: нормативний акт діє до тієї групи, яка найбільш повно описує його основне управлінське призначення. Такий підхід є усталеним у правовій систематичі та дозволяє зберегти аналітичну чіткість.

5. Бобровська Олена Юріївна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри економіки та економічної безпеки Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро.

Відгук позитивний. Дискусійні положення і зауваження:

1. У першому розділі трансформаційна соціальна політика характеризується як системний процес, що інтегрує принципи соціальної справедливості, рівності, участі, розширення можливостей та екологічної стабільності. Проте в третьому розділі, де розробляються конкретні управлінські алгоритми, принцип екологічної стабільності фактично зникає із поля зору – механізми його реалізації не пропонуються.

2. Одним із ключових висновків підрозділі 3.1 є теза про гостру нестачу адміністративної сприятливості на рівнях реалізації соціальної політики. Водночас у підрозділі 3.3 запропоновані управлінські алгоритми, які передбачають складну міжрівневу координацію, функціонування цифрових реєстрів і системний соціальний аудит. Виникає закономірне питання: чи діють

ці алгоритми автономно, чи після їх реалізації потрібна саме ця ефективність, дефіцит якої зафіксовано як системну проблему?

3. Позитивно оцінюючи запропонований інтегральний індекс соціальної стійкості, варто зазначити, що в роботі недостатньо конкретизовано методика визначення вагових коефіцієнтів окремих показників цього індексу.

4. У дисертації обґрунтовано важливість соціальної згуртованості як складової трансформаційної соціальної політики, проте недостатньо уваги приділено питанням соціальної інтеграції ветеранів війни та членів їхніх сімей як окремого напрямку державної соціальної політики.

5. У дисертації переконливо обґрунтовано роль цифровізації соціальної сфери, однак недостатньо розкрито питання кібербезпеки та захисту персональних даних у процесі цифрової трансформації системи соціального захисту.

Наведені зауваження суттєво не впливають на зміст дисертації, якість висновків та обґрунтованість положень наукової новизни, не знижують її наукової та практичної цінності.

Запитання 1. Дисертація апелює до принципу «сервісно-орієнтованого підходу» та концепції «сервісної держави». Як ці концепції співвідносяться з реальними бюджетними обмеженнями України воєнного часу, де більша частина видатків спрямована на оборону? Чи не є ці концепції передчасними для нинішнього стану?

Запитання 2. Що таке інтегральний індекс соціальної стійкості, запропонований у Вашому дослідженні?

Приймачов А.Е. відповідь на:

Запитання 1. Справді, сервісно-орієнтований підхід і концепція сервісної держави у своєму повному вираженні передбачають певний рівень фінансової спроможності та інституційної розвивальності, яких в умовах активної фази воєнного стану Україна повноцінно не має.

Однак принципово важливо розуміти, що ці концепції у дисертації забезпечують подвійну функцію. З одного боку, аналітичну: вони дозволяють оцінювати наявні трансформації соціальної політики з точки зору їх відповідності чи невідповідності логіці сервісної держави – і ця аналітична функція не залежить від рівня бюджетного забезпечення. З іншого боку – стратегічну: концепція сервісної держави дає цільовий орієнтир для повоєнного відновлення.

При цьому в дослідженні свідомо розрізняються два етапи. Поточний, воєнний забезпечує мінімалістичну версію сервісного підходу – максимально спрощений і швидкий доступ до пріоритетних послуг без серйозних адміністративних бар'єрів. Це вже реалізується через цифрові сервіси, мобільні сервіси, принцип «єдиного вікна». Повоєнний етап передбачає створення повноцінної сервісної моделі на основі відновленої фіскальної та інституційної бази. Таким чином, ця концепція є не «передчасною», а стратегічно необхідною саме зараз – тому що рішення про архітектуру військової соціальної системи приймаються сьогодні, і краще, якщо вони приймаються з чітким розумінням того, до якої моделі вони мають наблизити систему.

Запитання 2. Інтегральний індекс соціальної стійкості – це комплексний методичний інструмент, який доцільно використовувати для оцінювання ефективності соціальної політики в умовах кризових трансформацій з метою оцінки здатності системи соціальної політики адаптуватися до кризових викликів та забезпечувати стабільність суспільства.

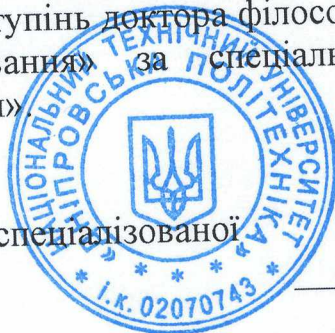
Індекс включає кілька взаємопов'язаних компонентів: рівень доступності соціальних послуг; ефективність соціальної підтримки; показники соціальної безпеки; рівень соціальної згуртованості; адаптивність системи публічного управління; рівень цифровізації соціальної сфери. Практичне значення індексу полягає у можливості його використання органами державної влади для моніторингу соціальної ситуації; визначення проблемних напрямів; оцінювання ефективності соціальних реформ; формування стратегій повоєнного відновлення.

Результати відкритого голосування:

«За» 11 членів ради,
«Проти» 0 членів ради.

На підставі публічного захисту та результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Приймачову Андрію Едуардовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Ірина ХОЖИЛО